

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Pvm
30.6.2017

Nro 337/00.01.05.00/2017

Viite:
OKM/32040/2015
24.3.2017

Asia:

Jyväskylän yliopiston lausunto ehdotuksesta museopoliittiseksi ohjelmaksi

Jyväskylän yliopisto esittää lausuntonaan seuraavaa:

Eurooppalaisten museoiden juuret ovat vahvasti yliopistollisten museoiden opetus- ja tutkimuskokoelmissa. Tällä hetkellä Suomessa toimii varsin harvalukuinen määrä yliopistollisia museoita (mm. vain kaksi kulttuurihistoriallista yliopistollista museota Helsinki ja Jyväskylä), joiden tehtävänä on vaalia suomalaiseen korkeimpaan opetukseen ja tutkimukseen liittyviä kulttuurihistoriallisia ja luonnontieteellisiä aineistoja. Kansainvälisesti yliopistollisten museoiden keskeinen rooli on toimia eurooppalaisen sivistyksen historian ja akateemisen kulttuuriperinnön vaalijoina. Niiden tehtävänä on vastata akateemisen kulttuuriperinnön tallennuksesta (kulttuurihistorialliset, luonnontieteelliset ja taidekokoelmat) ja esitellä tutkimuksen historiaa sekä avata tutkimuskokoelmia yliopiston itsensä ja ympäröivän yhteiskunnan käyttöön tieteen uusiutumista ja avoimuutta tukien ja kansalaistiedettä kehittäen. Tämä ei kuitenkaan onnistu ilman asiantuntevaa henkilökuntaa, laadukasta näyttelytoimintaa ja mahdollisuutta mm. kokoelmien laajamittaiseen digitointiin.

Museopoliittisen työryhmän raportissa nostetaan ensimmäisen kerran esille näin laajasti huoli yliopistollisten museoiden roolista ja resursseista sekä niiden kokoelmien merkityksestä tutkimukselle ja yhteiskunnalle yleensä. Tällä hetkellä yliopistolliset museot joutuvat taistelemaan yhä vähenevistä resursseista yliopistojen organisaatioissa. Yliopistollisten museoiden mahdollisuuksista valtionavustuksiin ja -osuuksiin on keskusteltu vuosia, mutta asia on jäänyt pöydälle lukuisia kertoja. Keskeistä olisikin nyt nostaa yliopistolliset museot osaksi suomalaista museolaitosta ja kulttuuri- ja luonnonperinnön tallennuksen vastuukenttää. On huomattava, että mikäli yliopistollisten museoiden roolia ei ole vahvistettu ja ne jäävät vaille valtionavustuksia ja -osuuksia, myös niiden mahdollisuudet toimia oman vastuualueensa eli akateemisen kulttuuriperinnön vastuumuseoina heikkenee vuosi vuodelta. Vain yliopistojen yhä kapenevien rahoitusten turvin toimiminen, jättää keskeisen osan myös

suomalaisen koulutuksen ja sivistyksen historiasta hoitamatta ja tallentamatta. Mikäli yliopistollisilla museoilla ei ole mahdollisuuksia edes harkinnanvaraisiin rahoituksiin, yliopistojen arvokkaat kokoelmat eivät muutu digitaalisiksi eivätkä ne avaudu yhteiskunnan käyttöön.

Yliopistojen hallinnoitavana on myös merkittävä yliopistollinen rakennettu kulttuuriperintö, joka vuoden 2010 yliopistolain mukaan siirrettiin perustetuille osakeyhtiöille. Kiinteistöihin liittyvän liiketoiminnan myötä tämä kiinteistöomaisuus on kuitenkin siirtymässä/siirtynyt pois yliopistojen hallinnasta kohoavien vuokrien vuoksi. Kiinteistöt, jotka ovat usein aikansa tunnetuimpien arkkitehtien suunnittelema, ovat merkittävä osa suomalaista kulttuuriperintöä ja sivistyshistoriaa. Nykyinen yliopistojen ansaintalogiikka ja kiinteistöjen vuokrajärjestelmä eivät edistä niiden säilymistä yliopistojen käytössä. Erityisesti tämä ongelma on niiden vanhimpien yliopistojen haasteena, joilla on käytössään 1800-luvun ja 1900-luvun alun rakennuskantaa.

Rehtori

Matti Manninen